

I VÕROKESTE KONGRESSI KESKKONNAHOIU EELNÕU

Võrus 22. aprillil 2023

1. Võrokese jaoks on oma maa kui jumalaist ja esivanemate käest saadud ja tööga hoitud looduse osa, mis tuleb puhtalt ja tervelt üle anda tulevastele põlvedele.

2. Võrokene arvestab kõigi oma tegemiste juures praeguste inimeste ja järeltulijatega.

3. Võrokese tunnistavad, et loodus ei ole ressursikogu, vaid on hingestatud ja omaenda väärtusega ning seepärast ka õiguste kandja. Võrokese ku põlisrahvas liituvad looduse õiguse tunnustamise liikumisega.

4. Võroke hoiab oma keskkonda, kasutab kokkuhoidlikult seda, mida vaja, ei raiska loodusvarasid.

– Võrokesel on õigus hoida oma elukeskkond puhas mürkidest, prügist, mürast ja kunstvalgusest.

– Võrokene hindab vett ja hoiab vee puhta – allikad, kaevud, ojad, tiigid, jõed ja järved. Ei raiska vett.

– Võrokesel on soov, vajadus ja õigus kasvatada mahesööki. Vaata ka Rohelisem Põlvamaa, Võrumaa mahekokkulepe jms.

5. Võrokesel on soov ja õigus majandada metsi kestlikult, tulevikku silmas pidades, heaperemehelikult ja otsustada oma kogukonnametsade saatuse üle koos kogukonnaga. Hea metsamajanduse põhimõtteid vaata siit:

Hea metsamajanduse põhimõtted

1) ristipuud, ristimetsad ja muud pühapaigad metsades jäävad puutumata raietest ja muust tegevusest, mis neid kahjustavad;

- 2) valdav osa metsatöödest tehakse talvel, võimalusel lume ja külmunud maaga;
- 3) kevad-suvisel ajal, mil linnud pesitsevad ja loomadel on pojad, ei tööta metsas mitte ükski langetus- ega väljaveotraktor, ei mootorsaag ega võsasaag;
- 4) eelistatakse püsimeetsamajandust ja väikesemahulisi valikraieid;
- 5) kui lageraieid ka tehakse, siis lageraielangid on väikesed, mitte suuremad kui 1 ha;
- 6) metsa jäetakse alles jämedaid (diameeter rinnakõrgusel üle 20 cm) kuivi puid ja jämedaid lamapuid vähemalt 20...30 tm/ha, eeldusel et selliseid puid on, sest need on hädavajalikud rähnidele (üraskite kõige suuremad looduslikud vaenlased) ja teistele metsaliikidele;
- 7) asulate lähiümbruse ja muid kohalike kogukondade jaoks olulisi metsi majandatakse lisaks hooldusraietele veel ainult valik- ja turberaietega, lageraieid ei tehta; kohalikud kogukonnad ise ütlevad, kui kaugemale ulatub asulate lähiümbrus ja millised on kogukondade jaoks muud olulised metsad;
- 8) kui on plaan metsa raiuda kinnistu või maaüksuse piiri lähedal või kui plaanitakse metsamaterjali välja vedada läbi kellegi teise maa, siis kindlasti enne raiega alustamist võetakse ühendust piirinaabri(te)ga, kelle maade lähedal raiet kavandatakse, ja maaomanikega, kelle maadel kavandatakse metsamaterjali vedu.

6. Kui võrokeste kombed, kirjutamata seadused maa, metsa ja muu keskkonna hoidmisel erinevad riigi seadustest, siis tuleb arvestada võrokeste kui põlisrahva traditsiooniliste seadustega (mis on kirjas rahvaluules, vanasõnades, rahvatarkustes ja mälestustes).

7. Võrokene otsustab Vana-Võromaa maavarade ja maa kasutamise üle. Kui peetakse vajalikuks mingit maavara välja kaevata, siis kasumist suurem osa peab saama võrokestele. Vastavalt sellele, mida plaanitakse, räägitakse asi läbi nende võrokestega, keda see puudutab. Suurt osa võrokese puudutavate asjade otsustamiseks peab saama Võrokeste kongressi vanemate kogu nõusoleku.

8. Kui võrokestega kokkuleppele ei saada, siis Vana-Võromaale ei saa teha riiklikke rajatisi, mis kahjustavad põlise rahva elukeskkonda ja tervist.

9. Loomapidamine ja põllumajandus Vanal-Võromaal võib käia põliste kommete kohaselt.

10. Kui nende punktide täitmiseks tuleb mõnda seadust muuta, siis tuleb seda teha.